

Na zijn bestseller 'A Short History of Nearly Everything' wierp Bill Bryson zich op de dagelijkse spullen om hem heen. 'At Home' is het resultaat. En dat is zoveel dat je je afvraagt of het voor Bryson niet té veel was.

ROELOF VAN GELDER

■ **Bill Bryson: At Home. A Short History of Private Life.** Doubleday, 536 blz. € 24,95
De Nederlandse vertaling van Inge Kok en Peter Diderich ('Een huis vol. Een kleine geschiedenis van het dagelijks leven') is verschenen bij Atlas, 512 blz. € 24,90

Op een ochtend in 1920 raakte de tiende hertog van Marlborough, logerend bij zijn dochter, in paniek: tijdens het tandenpoetsen ontstond niet het gebruikelijke schuim. Zijn knecht was niet meegekomen op deze logeerpartij en die bracht elke ochtend tandpasta op de borstel aan. Dat wist de hertog niet. Zijn leven lang had hij gedacht dat het witte goedje vanzelf op die borstel groeide.

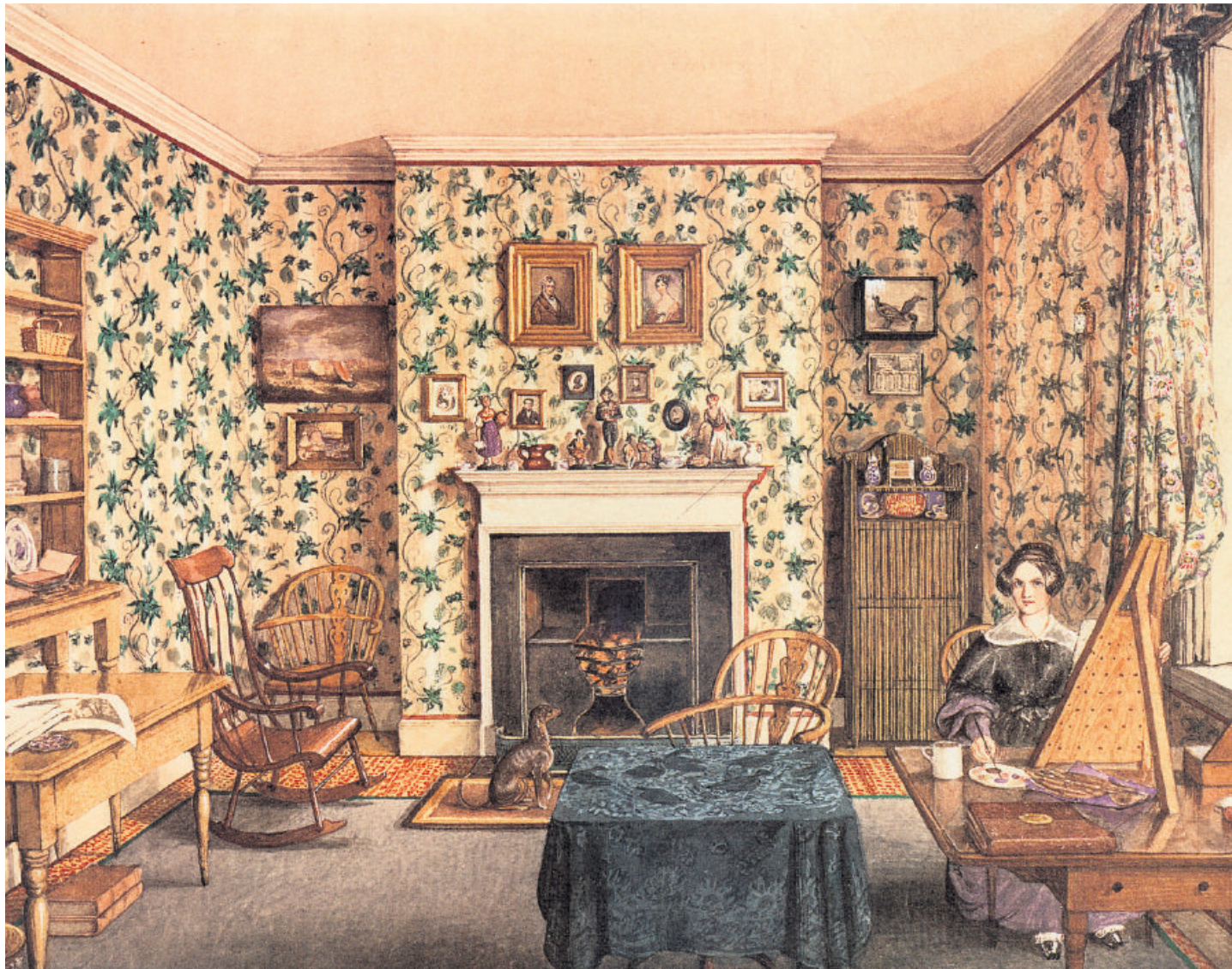
In diezelfde tijd verbaasden opzieners van de poeliersmarkt in Greenwich Village, New York, zich erover dat ratten eieren stalen zonder ze te breken. Bij een nachtelijk controle ontdekte men dat er ratten uit hun holen kwamen, dat telkens een rat op tafel sprong, met zijn bek een ei pakte, dat zorgvuldig op zijn buik legde, zich tot een bolletje omvouwde en zich door een makker met ei en al aan zijn staart naar hun nest liet slepen, waarna de aanval op het volgende ei een aanvang nam.

Dit zijn twee anekdotes uit Bill Brysons *At Home. A Short History of Private Life*, het nieuwe boek van de auteur van *A Short History of Nearly Everything*, de bestseller uit 2003. De eerste anekdote gebruikt Bryson als metafoor voor de Britse standenmaatschappij, de tweede om de onhygiënische situatie in vroeger eeuwen te verduidelijken.

Bryson is een Amerikaan die zich na een journalistieke carrière bij verscheidene kranten, met zijn gezin in een dorp in Norfolk heeft gevestigd. Hij bewoont daar een oude Victoriaanse pastorie en dat huis is het uitgangspunt van zijn boek geworden. Zoals hij in *A Short History of Nearly Everything* zijn verbazing uitte over zijn gebrek aan kennis over bijna alles, zo vertelt hij ons in dit boek hoe weinig hij wist over de dagelijkse spullen om hem heen. Als je Bill Bryson heet, schrijf je juist daar dan een boek over: 'a history of the world without leaving home'.

Op het eerste gezicht zit het boek logisch in elkaar. De hoofdstukken volgen de indeling van het huis: de hal, de keuken, de bijkeuken, de provisiekamer, de stoppenkast enzovoort tot en met de zolder. Het huis dateert uit 1851, een jaar na de Great Exhibition, de grote Wereldtentoonstelling in Londen, waar het hypermoderne Crystal Palace het symbool van is geworden. Om die twee gebouwen draait het boek ook min of meer: enerzijds een afgelegen pastorie gebouwd voor de vergeten vicar Thomas Mars-ham, waar alles doodgewoon is, voor wie er in leefde en leeft: stoelen, tafels, licht, water. Anderzijds de Wereldtentoonstelling waar alle landen pronkten met hun nieuwste vindingen. Het hele boek door vertelt Bryson ons dan ook waar en wanneer de behandelde voorwerpen en gewoontes uit het dagelijks leven zijn ontstaan: de genese van het gewone.

Maar na een paar hoofdstukken begint er bij de lezer toch iets te knagen. Welk *private life* beschrijft Bryson eigenlijk? In de inleiding neemt hij ons mee naar de prehistorische mens, met zevenmijlslaarzen doorlopen we de Romeinse tijd, van de Middeleeuwen springen we naar de Victoriaanse eeuw van Crystal Palace en de oude pastorie. Soms lijkt het boek een beknopte architectuurgeschiedenis, dan weer een geschiedenis van het sociale leven en heel vaak is het ook de ontwikkeling van het voedselpatroon. Dat hangt natuurlijk allemaal wel samen, maar ik geloof dat Bryson hier toch te veel hooi op zijn vork heeft genomen. Of te weinig. Want in feite is het een Britse geschiedenis en in iets minder mate een Amerikaanse geschiedenis en wel een met het accent op de 19de eeuw en dan nog weer met een dispropor-tionele aandacht voor de *upper class*. In die zin is de titel misleidend. *A History of Nearly Everything* maakte zijn titel waar omdat dit boek over universele onderwerpen handelt. De oerknal mogen we gerust universeel noemen, evenals de zwaartekracht, het atoom en de cel. Maar de ontwikkeling van het huis verliet toch an-

'Onze tekenkamer in York', in het huis van Colonel Norcliff, Langton Hall, 1837 Uit Charlotte Gere: 'Nineteenth-Century Decoration', 1987

Waar is de stofzuiger, de fiets, de lift, de botervloot?

Bill Bryson weidt wellicht wat veel uit in zijn historie van huis en haard

ders in Zuid-Spanje of in Holland dan in Midden-Engeland, om over eetgewoontes maar te zwijgen. De diversiteit in klimaat, bouwmaterialen, brandstof, vruchten des velds en veestapel maken het vrijwel onmogelijk daar een wereld-geschiedenis van te maken. De enige gemeenschappelijkheid is dat de mens altijd heeft geprobeerd, zoals Bryson vertelt, om zijn dagelijks leven comfortabeler te maken.

Bryson heeft er flink wat op nageslagen, maar ik krijg toch sterk de indruk dat hij met een reusachtige verzameling feiten en feitjes heeft

Wie 'Bedroom' en 'Bathroom' gelezen heeft, wil nooit meer in een tijdmachine stappen

gezet en alleen nog maar een ordenend principe moest vinden. Dat werd zijn huis: het was alleen nog maar de kunst om al die feitjes logisch over de afzonderlijke vertrekken te distribueren. Dat is niet altijd gelukt. Dat komt ten eerste doordat Bryson in zijn vertelzucht van geen ophouden weet en in tijd en ruimte uitwaaert en ten tweede omdat die distributie iets willekeurigs heeft.

Wanneer Bryson de eetkamer behandelt komt hij te spreken over het olie- en azijnstelletje en de peper- en zoutvaten. Waarna het nog maar een stap is naar zoutwinning en de specerijenhandel. Vandaar belanden we al gauw bij de ontdekkingsreizen, bij Columbus en Magelhaen, scheurbuik en bij de East Indian Company en het Brits imperium. Evenzo reizen we via de suikerpot naar de West-Indische plantages met slavernij en al. Wanneer hij de rijkdom van krantentycoons en oliebaronnen beschrijft in het hoofdstuk 'The Plum Room', dan krijgen we een college over stucwerk, neoclassicisme, Palladiaanse villa's, Vicenza en Palladio zelf. In het hoofdstuk over de kelder leren we van

alles over baksteen, gietijzer, staal en beton. Bij de behandeling van de gang krijgen we een uiteenzetting over de Eiffeltoren. Meer dan eens bekruipt de lezer het gevoel dat Bryson in zijn enthousiasme vergeten is waar het boek ook al weer over moest gaan. Bill, blijf bij je pastorie, had zijn uitgever hem meer dan eens moeten toeroepen.

En dan is er de distributie der weetjes. Bij de studeerkamer verwacht je toch een uiteenzetting over het boek, de boekenkast, leesontwikkeling, voor mijn part de leesbril, het leeslint en het ezelsoor, maar niets van dat al. We krijgen van alles te weten over ongedierte dat zich in tapijt, gordijn, in kussens en matrassen en onder de vloeren bevindt. Microben, insecten, ratten en muizen. (James Henry Atkinson uit Leeds vond in 1897 de muizenval uit en verkocht het patent voor duizend pond). Dan is het nog maar een stap naar nare ziekten met als moordend dieptepunt de pest.

Wie de hoofdstukken 'Bedroom' en 'Bathroom' gelezen heeft is direct genezen van zijn verlangen om ooit nog in de tijdmachine te stappen. Hier is Bryson in zijn element. Over hygiëne, toiletten en riolen of liever gezegd het ontbreken daarvan weet hij even plastisch als huiveringwekkend te schrijven, om maar te zwijgen van de alom aanwezige vlooiën, luizen en bedwantsen of van de pokken, de mazelen, de cholera en de machteloosheid van de medische stand.

Aan de ene kant geeft Bryson dus veel te veel en wordt hij niet geremd in zijn uitweidingen, aan de andere kant heeft zijn keuze iets willekeurigs. En mis je allerhande 'everyday'-zaken zoals linoleum, de stofzuiger, de vulpen, de fiets, de lift en de botervloot om maar eens dicht bij mijn huis te blijven.

Het boek bevat ongelooflijk veel feiten, waarbij Bryson een voorkeur heeft voor aansprekende anekdotes, die hij ontegenzeggelijk soepel aan elkaar heeft weten te smeden. De uitvinders en ontdekkers, architecten, tuin- en meubelont-

werpers (Chippendale) mag hij graag neerzetten als excentriekelingen. Vrijwel allen behoorden, als je Bill Bryson mag geloven, tot het gilde der halve garen, geniale outcasts, dronkelappen, creatieve autisten. En doorgaans stierven ze arm en vergeten.

Voetnoten geeft Bryson niet en daarom weet je niet precies waar zijn verhalen vandaan komen; wel heeft zijn boek een lange (Engelstalige) literatuurlijst. Onderhoudend, dat is hij zeker, maar betere boeken op dit terrein zijn *Thuis in Europa* van Raffaella Sarti uit 2004 en, dichter bij Brysons eigen wereld, de studies van Liza Piccard. Zij schreef enkele boeken met de ondertitel *Everyday Life in Londen*, waarbij zij telkens één periode behandelt.

Wie van sappige verhalen houdt en bevestigd wil worden in zijn mening dat het verleden een grote spetterende sequentie van wonderbaarlijke gebeurtenissen en kleurrijke figuren is geweest, kan aan dit boek zijn hart ophalen.

En vooruit dan maar, nog een greep uit Brysons verhalentrommel. Ingeblikt voedsel bestond al in de Napoleontische tijd; maar slechts met de grootst mogelijke kracht en moei te met messen, hamers, beitels en bajonetten kregen onze voorouders de blikken open. Tot pas in 1925 de blikopener werd uitgevonden.